

NSV LIIDU KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE MINISTEERIUM
ÜHISKONNATEADUSTE OSAKOND

POLIITILISE ÕKONOOMIA
KURSUSE PROGRAMM
KÕRGEMATELE
ÕPPEASUTUSTELE

(100 ja 140 tundi)

KIRJASTUS «EESTI RAAMAT» . TALLINN 1970

A-30839,,

NSV LIIDU KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE MINISTEERIUM
ÜHISKONNATEADUSTE OSAKOND

POLIITILISE ÖKONOOMIA
KURSUSE PROGRAMM
KÕRGEMATELE
ÕPPEASUTUSTELE

(100 ja 140 tundi)

KIRJASTUS «EESTI RAAMAT» . TALLINN 1970

Программа курса политической экономии для высших учебных заведений (100 и 140 часов)

Издательство «Мысль», Москва 1969

Tõlkinud P. Freidin

SOTSIAAL-MAJANDUSLIKU KIRJANDUSE PEATOIMETUS

Uhisakadeemiate kursuste programme valmistas ette NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium ja NSV Liidu Teaduste Akadeemia komisjon (komisjoni esimees — akadeemik P. N. Fedossejev, esimehe asetäitja — professor S. I. Murašov).

Poliitilise ökonomia kursuse programmi koostamisest võtsid otseselt osa järgmised komisjoni liikmed: akadeemik A. M. Rumjantsev (juhendaja), NSV Liidu TA kirjavahetajaliige G. A. Kozlov, prof. J. F. Borissov, Usbeki NSV TA kirjavahetajaliige A. M. Aminov, prof. E. J. Bregel, NSV Liidu TA kirjavahetajaliige L. M. Gatovski, prof. I. S. Golubniši, prof. G. A. Dadašev, prof. M. S. Dragiljov, majandusteaduse doktor J. A. Kronrod, prof. I. I. Kuzminov, NSV Liidu TA kirjavahetajaliige A. G. Mileikovski, dots. V. D. Mitrofanov, prof. N. I. Mohhov, akadeemik K. V. Ostrovitjanov, prof. S. I. Prohhorov, prof. A. D. Smirnov, prof. N. S. Spiridonova, prof. N. A. Tsagolov, Ukraina NSV TA kirjavahetajaliige A. A. Tšuhno.

Vastutavad toimetajad:

prof. J. F. Borissov, G. V. Donskoi, dots. V. D. Mitrofanov.

Poliitilise ökonomia programmi meie maa kõrgematele õppeasutustele koostas NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi ja NSV Liidu Teaduste Akadeemia komisjon. Programmis pööratakse erilist tähelepanu sellele, et õpitaks tundma marksismi-leninismi klassikute teoseid, partei kongresside otsuseid ning NLKP teoreetilist ja praktilist tegevust, miliedel on otsustav tähtsus üliõpilastes marksistlik-leninliku maailmavaate kujunemise ja nende kommunistliku kasvatusse seisukohalt.

Kursuse osade kohta soovitatav kirjandus on kohustuslik. Arvesse võttes kõrgema õppeasutuse profilli ja kursuse läbivõtmiseks ettenähtud tundide arvu, võivad kateedrid täiendavalt soovitada klassikalist kirjandust, samuti õpikuid, dokumentide kogumikke, monograafiaid ja perioodikat. Antud kursusest lähtudes määravad kateedrid iga teema kohta kindlaks loengute ja seminaride tundide arvu, samuti teemad, mida üliõpilased peavad iseseisvalt õppima.

77624

1. teema. Poliitilise ökonomia aine ja meetod

Materiaalne tootmine ja selle osa inimühiskonna arenemises. Tootmisviis. Tootmise, jaotuse, vahetuse ja tarbimise vahekord.

Poliitilise ökonomia aine definitsioon.

Poliitilise ökonomia meetod. Majanduslike kategooriate loogiline järjestus ja neis ühiskonna ajaloolise arenemise kajastumine. Abstraktsiooni ja eksperimendi osa. Kvalitatiivse ja kvantitatiivse analüüsi ühendamine. Matemaatiliste meetodite rakendamine majandusteaduslikes uurimustes.

Spetsiifilised ja üldised majandusseadused. Majandusseaduste tunnetamine ja kasutamine. Majandusseaduste kohta kujunenud subjektiiv-idealstlike ja fetišistlike vaadete kriitika. Subjektivismi ja majandusliku voluntarismi kriitika.

Poliitilise ökonomia koht marksismi-leninismi komponentide hulgas. Poliitilise ökonomia klassiiseloos, parteiline iseloos. Poliitiline ökonomia ja teised majandusteadused. Poliitiline ökonomia ning loodus- ja tehnilised teadused.

K. Marxi ja F. Engelsi poolt poliitilises ökonomias teostatud revolutsiooniline pööre. Marksistliku poliitilise ökonomia edasiarendamine V. I. Lenini poolt. Marksistlik-leninliku poliitilise ökonomia edasiarendamine tänapäeva tingimustes.

Marksistlik-leninliku poliitilise ökonomia tähtsus kapitalistliku ühiskonna revolutsioonilise ümberkujundamise ning sotsialismi ja kommunismi ülesehitamise seisukohalt.

2. teema. Kapitalismieelsed tootmisviisid

3) Ürgkogukondliku ühiskonna majanduslik kord. Tootmisvahendite ja tarbeesemete kogukondliku omanduse vajalikkus ürgkogukonna raames. Tootmise naturaalvorm. Tööjaotuse tekkimine. Lihtne koöperatsioon. Võrdsustav jaotamine. Ühiskonna sugukondliku korra, patriarhaadi ja patriarhaadi majanduslikud alused. Esimene suur ühiskondlik tööjaotus ja vahetuse tekkimine. Lisaprodukti tekkimine. Orjanduslikule korrale ülemineku majanduslikud eeldused. Eraomanduse, varalise ebavõrdsuse ja inimese eksploateerimise tekkimine. Sugukonna lagunemise majanduslikud põhjused ja külakogukonna tekkimine. Käsitöö arenemine ja teine suur ühiskondlik tööjaotus. Tootmise ja vahetuse arenemine. Raha tekkimine. Kaupmeeste tekkimine ja kolmas suur ühiskondlik tööjaotus. Liigkasu võtmise tekkimine. Orjatöö levimine.

Ürgkogukondliku korra igandid kapitalistliku maailma majanduslikult nõrgalt arenenud maades.

4) Orjandusliku ühiskonna majanduslik kord. Orjapidajate omandiõigus orjale ja tootmisvahenditele. Tootmise naturaalvorm. Orjade seisund tootmises ja ühiskonnas. Orjade juurdesaamise allikad. Orjatöö lihtne koöperatsioon. Ühiskondliku tööjaotuse edasiarenemine. Linna ja maa ning vaimse ja füüsilise töö vastandlikkuse tekkimise majanduslikud alused. Vastuolude teravnemine orjandusliku ühiskonna majanduses. Orjatööl rajaneva suurtootmise langus. Kolonaat. Feodaalkorrale ülemineku eeldused.

Orjanduslike suhete igandid kapitalistliku maailma majanduslikult nõrgalt arenenud maades.

5) Feodaalühiskonna majanduslik kord. Feodaalne maaomandus ja talupoegade isiklik sõltuvus feodaalidest. Talupoegade omand. Tootmise naturaalvorm. Feodaalse tootmise vormid ja maarendi vormid. Linna eraldumine külast ja selle majanduslikud alused. Käsitöölise tsunftid. Kaubatootmise arenemine. Kaupmeeste gildid. Kaubandus- ja liigkasukapital ning selle osa feodaalmajanduse lagunemisel. Vastuolude teravnemine feodaalühiskonna majanduses. Talurahva diferentseerumine. Kapitalistlikule korrale ülemineku majanduslikud eeldused. Kapitali esialgne akumulatsioon, selle olemus ja vormid. Vägivalla osa kapitalismi tekkimises.

Feodalismi igandid kapitalistlikes maades. Feodaalsuhete osa kapitalistliku maailma nõrgaltarenenud maade majanduse struktuuris.

Kirjandus 1. ja 2. teema kohta

Poliitilise ökonomia aine ja meetod.
Kapitalismieelsed tootmisviisid.

K. M a r x, Kapital, I kd. Eessõna esimesele trükile. Järelsõna teisele trükile. 24. ptk., § 1—6. Tallinn, 1953.

F. E n g e l s, Anti-Dühring, teine osa, I ptk. Aine ja meetod. Tallinn, 1954.

F. E n g e l s, Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine, ptk. I, V ja IX. Tallinn, 1958.

V. I. L e n i n, Retsensioon. A. Bogdanov, Majandusteaduse lühikursus. Teosed, 4. kd.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, sissejuhatus, I osa, I; II osa, V, § 3. Tallinn, 1968.

Ettevalmistustest Vladimir Iljitš Lenini 100. sünniaastapäevaks. NLKP Keskkomitee otsus. Tallinn, 1968.

Teadusliku kommunismi rajaja. Teesid Karl Marxi 150. sünniaastapäevaks. Tallinn, 1968.

I osa

KAPITALISTLIK TOOTMISVIIS

KAPITALISTLIKU TOOTMISVIISI ÜLDISED ALUSED

3. teema. Kapitalismi arenemisstaadiumid. Kaubatootmine. Raha

7) Monopolismieelne kapitalism. Imperialism ja kapitalismi üldkriis. Kaasaegse kapitalismi majanduslik struktuur. Mitmesuguste eraomandusvormide vahetõkord kapitalistlikes maades tänapäeva tingimustes.

Osa «Kapitalistlik tootmisviis» struktuur.

Kaubatootmise üldine iseloom kapitalismi tingimustes.

Kaup kui kapitalistliku ühiskonna rikkuse elementaarne vorm.

Kaubamajanduse põhijooned ja selle erinevus naturaalmajandusest. Lihtne ja kapitalistlik kaubamajandus, nende ühised jooned ja erinevused.

Kaup ja selle omadused. Kaubas kehastunud töö kahe-sugune iseloom. Vastuolu eratöö ja ühiskondliku töö vahel. Väärtuse suurus. Individuaalne ja ühiskondlikult vajalik tööaeg. Tööviljakus ja töö intensiivsus, nende mõju kauba väärtuse suurusle. Lihtne ja komplitseeritud töö.

Väärtusvormid. Väärtusvormide arenemine kui vahetuse ja selle vastuolude arenemise ajaloolise protsessi väljendus. Raha tekkimine. Väärtus ja hind.

Raha olemus. Kauba ja raha ühtsus ja erinevus. Raha funktsioonid. Paberraha. Ringluseks vajalik raha hulk.

Väärtusseaduse toime lihtsa kaubatootmise tingimustes. Konkurents ja tootmise anarhia. Väärtusseaduse osa kapitalismi tekkimises. Väärtusseadus ja väikekaubatootjate diferentseerumine tänapäeva tingimustes. Kaubafetišism.

Kodanlike väärtusteooriate («piirkasulikkuse», «nõudmise ja pakkumise», «kolme teguri» ja teiste teooriate) kriitika. Revisionismi kriitika marksistliku tööväärtusteooria küsimustes. Kodanlike rahateooriate kriitika.

4. teema. Kapital ja lisaväärtus. Kapitalismi põhiline majandusseadus

8/ Raha muundumine kapitaliks. Kapitali üldvalem ja selle vastuolu.

9/ Tööjõud kui kaup. Tegurid, mis määravad tööjõu kui kauba väärtuse suuruse.

10/ Lisaväärtuse tootmine. Kapitalistliku tootmise kahe- sugune iseloom. Tööjõu kui kauba väärtus ja töölise tööga loodav väärtus. Vajalik tööaeg ja lisatööaeg. Vajalik töö ja lisatöö. Lisaväärtus. Kodanliku «teooria» paljastamine, nagu oleks kapitalismi tingimustes võimalik vabadus ja võrdsus. Kapitalistliku ekspluateerimise iseärasused orjandusliku ja feodaalse ekspluateerimisega võrreldes.

11/ Kapitali olemus. Kapitali kodanlike definitsioonide kriitika. Püsiv- ja muutuvkapital.

12/ Lisaväärtuse norm ja mass. Lisaväärtuse normi kasv ja ekspluateerimise suurenemine kapitalismi arenemisega.

13/ Absoluutne ja relatiivne lisaväärtus. Tööpäev ja selle piirid. Töölisklassi võitlus tööpäeva lühendamise ja vabrikuseadusandluse eest. Tööpäev tänapäeva kapitalistlikes maades. Tööviljakuse tõstmine. Töö intensiivistamine kapitalismi tingimustes. Kapitalismi arenemisprotsess tööstuses.

Masinalise suurtootmise arenemine XX sajandil ja lisaväärtuse tootmise meetodite muutumine. Kaasaegse teaduslik-tehnilise revolutsiooni saavutuste kapitalistlik kasutamine. Kaasaegse teaduslik-tehnilise progressi mõju töölisklassi koosseisule kutsealade ja kvalifikatsiooni järgi. Töö suurem intensiivistamine ja lisaväärtuse normi kasv.

Tootmise kapitalistlik ühiskonnastamine. Kapitalismi põhiline vastuolu ja selle avaldumise vormid. Põhilise vastuolu teravnemine kapitalismi arenemisega. Proletariaadi ajalooline missioon kapitalistliku ühiskonna revo-

lutsioonilisel ümberkujundamisel ja sotsialistliku korraldamisel.

Kodanliku riigi osa töörahva hulkade ekspluateerimise tugevdamisel. Antimarksistlike teooriate paljastamine, nagu oleks võimalik kaotada ekspluateerimine kapitalistliku tootmisviisi säilitamisel.

16) Kapitalismi põhiline majandusseadus. Lisaväärtusteooria koht K. Marxi majandusõpetuses. Lisaväärtusteooria tähtsus proletariaadi majanduslikule ja poliitilisele võitlusele tänapäeva tingimustes.

5. teema. Palk kapitalismi tingimustes

17) Palga olemus kapitalistlikus ühiskonnas.

Palgavormid ja -süsteemid kapitalistlikes ettevõtetes. Palgavormide ja -süsteemide evolutsioon tänapäeva tingimustes. Töö teadusliku organiseerimise kasutamine kapitalistlikes ettevõtetes proletariaadi ekspluateerimise astme tõstmiseks. Uusimad meetodid palgavormide kasutamiseks proletariaadi ekspluateerimise suurendamiseks («töökohtade analüütilise hindamise» süsteem, «kollektiivse premeerimise» süsteem jne.).

Palgatase. Nominaal- ja reaalpalk. Nominaal- ja reaalpalka suuruse kodanliku võltsimise meetodid. Diskrimineerimine tööliste palga alal — soo, rassi ja rahvusliku kuuluvuse järgi. Palga natsionaalne tase.

Reaalpalka muutumise põhitendentsid. Tööjõu väärtuse ja hinna vahe suurenemise tendents. Proletariaadi võitlus palga tõstmise eest. Kodanliku riigi vahelesegamine tööliste klassi ja kapitalistide suhetesse. Töölistevastased seadused ja streigivõitlus kaasaegse kapitalismi tingimustes.

Kodanlike ja reformistlike palgateooriate kriitika.

6. teema. Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus

Tootmine ja taastootmine. Kapitalistlik lihtne ja laiendatud taastootmine. Tootlike jõudude ja kapitalistlike tootmissuhete taastootmine.

18) Kapitalistliku akumulatsiooni olemus ja tegurid.

19) Kapitali orgaaniline struktuur ja selle kasv kapitalismi arenemisega. Kapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerimine.

rumine. Kapitali kontsentreerumise ja tsentraliseerumise suurenemine kapitalismi arenemisega. Suurtootmise eelised väiketootmisega võrreldes. Väiketootmise väljatõrjumine suurtootmise poolt kaasaegse kapitalismi tingimustes.

Kapitalistliku akumulatsiooni protsess ja reservtööarmee tekkimine. Relatiivse ülerahvastuse kolm põhi-vormi. Osaline tööpuudus. Tööpuudus kapitalistlikes maades tänapäeva tingimustes. Töötute arvu kodanliku võltsimise meetodid.

20 Kapitalistlik rahvastusseadus. Malthuse ja tänapäeva maltuslaste reaktsiooniliste rahvastusteooriate kriitika. Keynesi täieliku rakendatuse teooria kriitika.

Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus. Proletariaadi olukorra relatiivne ja absoluutne halvenemine. Proletariaadi vaesumise ebaühtlane protsess ja vormid eri maades ning eri perioodidel.

Tööraha proletariseerumise intensiivistumine tänapäeva kapitalistlikus ühiskonnas. Muutused töölisklassi struktuuris. Proletariaadi klassivõitlus elatustaseme tõstmise eest.

Kapitalistliku akumulatsiooni ajalooline tendents.

Proletariaadi olukorda käsitlevate tänapäeva kodanlike, reformistlike ja revisionistlike teooriate kriitika («tulude võrdsustamise» teooria jt.).

7. teema. Kapitali ringkäik ja käive

22) Kapitali ringkäik ja selle kolm staadiumi. Tööstuskapitali vormid.

Kapitalistlik tootmine ja ringlus. Ringlussfääris rakendatud töö iseärasused.

23) Kapitali käive. Põhi- ja käibekapital. Põhikapitali füüsiline ja moraalne kulumine. Amortisatsioon. Põhikapitali kiire amortisatsioon tänapäeva tingimustes kui kapitalistide täiendava rikastumise vahend.

24) Käibeage ja selle koostisosad. Tootmisaeg ja tööperiood. Ringlemisaeg. Tegurid, mis avaldavad mõju kapitali käibe kiirusele. Kapitali käibe kiirenemine teaduslik-tehnilise progressi mõjul XX sajandil. Muutuvkapitali käibe kiirenemine ning selle mõju lisaväärtuse massile ja aastanormile.

8. teema. Kasum ja tootmishind

25) Kapitalistlikud tootmiskulud ja kasum. Kasumi mass ja kasuminorm. Tegurid, mis avaldavad mõju kasuminormile.

26) Keskmise kasuminormi kujunemine ja kauba väärtuse muutumine tootmishinnaks. Lisakasumi kujunemise tingimused.

Kodanlike kasumiteooriate kriitika. K. Marxi keskmise kasumi ja tootmishinna õpetuse tähtsus kapitalismi seaduspärasuste tunnetamise ja proletariaadi klassivõitluse seisukohalt.

Keskmise kasuminormi langemise tendentsi seadus. Tegurid, mis avaldavad vastutoimet kasuminormi langemisele. Kasumi massi kasv kapitalismi arenemisega. Keskmise kasuminormi langemise tendentsi seadus ja kapitalismi vastuolude teravnemine.

9. teema. Kaubanduskapital ja kaubanduslik kasum. Laenukapital ja laenuprotsent

27) Kaubanduskapitali olemus kapitalismi tingimustes. Kaubanduslik kasum ja selle allikad. Ringluskulud. Ringluskulude suurenemine tänapäeva kapitalistlikus ühiskonnas.

Kapitalistlikus kaubanduses töötavate tööliste ja teenistujate ekspluateerimise iseärasused. Väikekaubatootjate ja tarbijate ekspluateerimine kaubanduskapitali poolt.

Kapitalistliku kaubanduse vormid ja nende arenemine tänapäeva tingimustes. Tarbijate, varustus- ja turustuskooperatsioon kapitalismi tingimustes. «Kooperatiivse sotsialismi» teooria kriitika. Väliskaubandus.

28) Laenukapital kapitalistlikus ühiskonnas. Laenukapitali allikas. Protsendinorm. Kasumi jagunemine ettevõtjatuks ja protsendiks. Laenuprotsendi normi langemise tendents.

29) Kapitalistlik krediit ja selle vormid. Tarbimiskrediit kui töörahva orjastamise vahend kaasaegse kapitalismi tingimustes. Krediidi osa kapitalistliku tootmise arenemises ja selle vastuolude teravnemises.

30) Aktsiaselts ja aktsiakapital. «Kapitali demokratiseerimise» teooria ja «rahvakapitalismi» teooria kriitika.

Raharinglus kapitalistlikus ühiskonnas. Krediitrahaga paberrahaks muutumine tänapäeva tingimustes. Paber-raharingluse seaduspärasused. Inflatsioon ning selle majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed.

10. teema. Maarent. Kapitalismi arenemine põllumajanduses

Kapitalistlik põllumajandussüsteem ja maaeraomandus. Kapitalistliku maarendi tekkimine ja selle erinevus feodaalrendist. Rent ja rendimaks. Hüpotekvõlgnevus.

Monopol maale kui majanduse objektile ja diferentsiaal- maarent. Diferentsiaal- maarent I. Majandusliku mullaviljakuse tõstmine ja diferentsiaal- maarent II. Diferentsiaal- maarendi allikas. Niinimetatud «kahaneva mullaviljakuse seaduse» kriitika.

Maaeraomanduse monopol ja absoluutne maarent.

Monopoolne rent.

Rent ehituskruuntide eest. Rent hankivas tööstuses. Rent väiketalumajanduses. Maa hind kui kapitaliseeritud rent.

34) Kapitalismi arenemise üldised seaduspärasused ja iseärasused põllumajanduses. Tootmise intensiivsem kontsentreerumine põllumajanduses tänapäeva tingimustes. Masinalise põllumajandusliku suurtootmise kasv ja väikekaubatootjate väljatõrjumine.

Küla ekspluateerimine kapitalistliku linna poolt ja selle vormid.

11. teema. Ühiskondliku kapitali taastootmine. Majanduskriisid

Ühiskondlik koguprodukt ja selle koosseis väärtuse järgi ning naturaalvormis. Ühiskondliku tootmise kaks alajaotust.

35) Lihtne taastootmine. Realiseerimistingimused kapitalistliku lihtsa taastootmise puhul.

36) Laiendatud taastootmine. Realiseerimistingimused kapitalistliku laiendatud taastootmise puhul. Tarbeesemete tootmisega võrreldes tootmisvahendite tootmise ülekaaluka kasvu seadus. Vastuolulised tendentsid ühiskondliku tootmise I ja II alajaotuse vahekorra arenemises. Tegurid, mis

avaldavad vastutoimet I alajaotuse osatähtsuse suurene-
misele ühiskondlikus koguproduktis.

37) Kapitalistliku ühiskonna natsionaalne tulu.
Natsionaalse tulu allikad ja selle kasvu tegurid. Natsio-
naalse tulu jaotamine ja ümberjaotamine. Tootlik ja mitte-
tootlik töö kapitalismi tingimustes. Mittetootmissfääri ja
riigieelarve osa natsionaalse tulu ümberjaotamises. Sõja-
liste maksude ja maksukoorma suurenemine kaasaegse
kapitalismi tingimustes. Taastootmise ja natsionaalse tulu
koodanlike teooriate kriitika.

Kapitalistliku taastootmise antagonistlikud vastuolud.
Majanduskriiside peamine põhjus. Kriiside perioodilisus.
Kapitalistliku taastootmise tsükliline iseloom. Tööstus-
tsükli faasid ja nende iseärasused. Agraarkriisid.

Kriiside mõju kapitalistliku laiendatud taastootmise
tempole, kapitali tsentraliseerumisele ja tööliklassi olu-
korra halvenemisele. Koodanlik riik ei ole võimeline kõrval-
dama kapitalistliku taastootmise tsüklilist iseloomu. Krii-
sid ja nende mõju kapitalismi vastuolude teravnemisele.
Kapitalismi ajalooliselt mööduv iseloom.

Koodanlike ja väikekoodanlike kriisiteooriate kriitika.
«Kapitalismi kriisideta arenemise» tänapäeva teooriate
kriitika.

IMPERIALISM KUI KAPITALISMI KÕRGEIM STAADIUM

A. MONOPOLISTLIKU KAPITALISMI SEADUS- PÄRASUSED

12. teema. Imperialismi põhitunnused

Lenini imperialismiteooria kui K. Marxi majandusõpetuse arendus ja jätk.

Imperialismi tekkimise seaduspärasused ja olemus. Tootlike jõudude kasv XIX sajandi viimasel kolmandikul ja tootmise kontsentreerumise hüppeline kasv. Tööstusmonopolide ülevõimu tekkimise tootmise kõrge kontsentratsiooni alusel.

Monopolistlike tööstuskoondiste olemus ja põhivormid. Monopolide valitsemise mõju tootmise ja kapitali kontsentratsiooni edasisele kasvule. Konkurentsivõitluse vormid ja meetodid imperialismiajastul.

Pangakapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerumine. Pankade osa muutumine imperialismi tingimustes. Pangamonopolide tekkimine ja nende põhivormid. Finantskapitali kujunemine ja olemus. Uued nähtused finantskapitalis tänapäeva tingimustes.

Finantsoligarhia. Finantsoligarhia majandusliku valitsemise meetodid. «Halduskorra» tänapäeva kodanliku teooria kriitika. Finantsoligarhia reaktsioonilise osa suuremine kaasaegsel etapil.

Kapitali väljavedu imperialismi tingimustes ja selle tähtsus. Kapitali väljaveo vormid. Riigi osa kapitali ekspordis. Kapitali ekspordi tagajärjed kapitali väljavedavatele ja kapitali sissevedavatele maadele. Kapitali väljaveo iseärasused tänapäeva tingimustes. Kapitali väljavedu Ameerika Ühendriikidest kui vahend võitluses maailmavalitsemise saavutamise eest.

Maailma majanduslik jaotamine kapitalistide liitude poolt. Rahvusvahelised monopolid kui tootmise ja kapitali kontsentreerumise uus arenemisaste. Rahvusvaheliste monopolide peamised vormid.

Imperialistlik võitlus maailma majandusliku ümberjaotamise eest ja vastuolude teravnemine monopolide gruppide vahel. Kapitali internatsionaliseerimise protsess ja vastuolude teravnemine imperialistlike suurriikide vahel.

Maailma territoriaalse jaotamise lõpuleviimine XIX sajandi lõpul ja võitlus maailma ümberjagamise eest. Sõdade majanduslik alus imperialismi tingimustes. Imperialismi agressiivne loomus.

Kapitalistlik rahvusvaheline tööjaotus enne imperialismi. Kapitalistliku maailmamajanduse väljakujunemine imperialismiajastu saabumisega. Kapitalistlik rahvusvaheline tööjaotus imperialismi tingimustes. Kapitalistliku maailmamajanduse süsteemi arenemise seaduspärasused ja vastuolud.

Imperialismi koloniaalsüsteem. Asumaade osa monopolide maailmavalitsemise süsteemis. Monopolistliku kapitali majanduslikud positsioonid asumaades. Asumaade tootlike jõudude arenemise pidurdamine monopolide poolt. Tööraha hulkade koloniaalse ekspluateerimise meetodid. Asumaade ja sõltuvate riikide rõhutatud rahvaste rahvuslik vabadusvõitlus imperialismi vastu.

46) Lisaväärtuse tootmise ja jaotamise iseärasused imperialismi tingimustes. Monopoolselt kõrge kasumi kujunemise tingimused ja allikad ning selle omastamise viisid. Monopolistlik lisakasum kui kapitalistliku kasumi erivorm. Monopolistliku lisakasumi erinevus lisakasumist. Monopoolselt kõrge kasum ja lisaväärtus.

Kodanliku ühiskonna vastuolude teravnemine finantsoligarhia valitsemise tingimustes. Riiklik-monopolistliku kapitalismi tekkimine ja olemus.

Rent ja agraarsuhted imperialismi tingimustes. Finantskapitali kokkukasvamise maaomandusega ja maarendi arenemine.

Monopolistliku kapitali kasv põllumajanduses ja meetodid, mille abil monopolid ekspluateerivad väikefarmereid tootmissfääris ja ringlussfääris kui tootmisvahendite ostjaid ja põllumajandussaaduste müüjaid. Maarendi ja monopoolse kasumi ühtesulamine.

Talurahva vaesumine ja proletariseerumine imperialistlikes riikides, asumaades ja sõltuvates riikides. Talurahva hulkade võitlus imperialistliku ekspluateerimise vastu.

13. teema. Imperialismi ajalooline koht

V. I. Lenin imperialismi ajaloolisest kohast. Imperialismi majanduslik olemus. Imperialism kui monopolistlik kapitalism.

Imperialism on roiskuv, parasitlik kapitalism. Kapitalismi roiskumise ja parasitismi tähtsamad avaldumisvormid. Kaks tendentsi tootlike jõudude arenemises imperialismi tingimustes.

Imperialism on surev kapitalism. Kõigi vastuolude teravnemine imperialismi majanduses. Imperialism on sotsialistliku revolutsiooni eelõhtu.

Kapitalismi ebaühtlase majandusliku ja poliitilise arenemise seadus. Kapitalistlike maade ebaühtlane arenemine. Selle seaduse toime spetsiifiline iseloom imperialismi tingimustes ja tema osa ülemaailmse revolutsioonilise protsessi arenemises.

Leninismivastaste imperialismiteooriate kriitika.

«Puhta imperialismi» teooria kriitika.

B. MAAILMA KAPITALISMI KRIIS

14. teema. Kapitalismi üldkriisi olemus. Maailma lõhenemine kaheks ühiskondlik-majanduslikuks süsteemiks ja nendevaheline võitlus

Kapitalismi üldkriisi olemus ja põhijooned. Üleminek kapitalismilt sotsialismile ülemaailmses ulatuses. Kapitalismi üldkriisi etapid. Kapitalismi üldkriisi kolmanda etapi iseärasus.

Maailma lõhenemine kaheks vastandlikuks ühiskondlik-majanduslikuks süsteemiks ja nendevaheline võitlus.

Kahe maailmasüsteemi majandusliku võistluse ja sotsialistliku maailmasüsteemi kasvu mõju kapitalistliku majanduse sisevastuolude teravnemisele. Sotsialistlike maade osa suurenemine ülemaailmses revolutsioonilises protses-

sis ja uue ühiskonnakorra võidus kogu maakeral. Imperialism on kaotanud jagamatu valitsemise inimkonna enamus üle; kapitalistliku ekspluateerimise sfääri ahenemine.

Reformismi, revisionismi ja dogmatismi kriitika kahe süsteemi majandusliku võistluse ja võitluse küsimustes.

15. teema. Riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemine

Monopolistliku kapitalismi ümberkasvamine riiklik-monopolistlikuks kapitalismiks. Kapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerumine riiklik-monopolistliku kapitalismi alusel. Riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemise põhisuunad. Kapitalistliku majanduse riiklik reguleerimine, selle kaasaegsed vormid, vastuolud ja piirid. Majanduse militariseerimine ja selle tagajärjed.

Sotsialismi materiaalsete eelduste ettevalmistamise lõpuleviimine. Tootmise ühiskonnastamine monopolide ja imperialistliku riigi poolt ning kapitalismi põhilise vastuolu süvenemine. Riiklik-monopolistliku kapitalismi kodanlike, reformistlike ja revisionistlike kontseptsioonide kriitika.

Lisaväärtuse seaduse toime iseärasus kaasaegse teaduslik-tehnilise revolutsiooni, riiklik-monopolistliku kapitalismi tugevnemise tingimustes ning olukorras, kus sotsialistlik süsteem muutub järk-järgult maailma arenemise otsustavaks jõuks. Kaasaegse teaduslik-tehnilise progressi kasutamine monopolide ja imperialistliku riigi poolt lisaväärtuse saamiseks. Imperialistliku riigi osa töölisklassi ekspluateerimise suurendamises.

Tänapäeva hindade süsteem. Riiklik-monopolistlikud hinnad. Monopoolsete ja riiklik-monopolistlike hindade erinevus tootmishindadest. Muutused tootmisharu sisekonkurentsis ja tootmisharudevahelises konkurentsis ning monopoolsed hinnad. Monopolide kasumite massi kasv kaasaegsel etapil.

Kahe maailmasüsteemi võitluse mõju palgataseme ja kasuminormi dünaamikale. Töölisklassi intensiivsem võitlus elatustaseme tõstmise ja sotsiaalsete õiguste eest.

Riiklik-monopolistliku kapitali sunnitud järeleandmised töörahvale.

Riiklik-monopolistlik kapitalism ja agrarsuhted. Riigi osa põllumajandusliku tootmise kontsentreerimise intensiivistamises ja kapitali tsentraliseerimises põllumajanduses. Riiklikud kapitalimahutused põllumajandusse. Põllumajandussaaduste hindade riiklik reguleerimine ja abinõud põllumajandusliku tootmise piiramiseks. Euroopa «ühisturg» ja farmerid. Linna ja maa vaheliste majanduslike vastuolude süvenemine kaasaegsel etapil. Talurahva röövimise riiklik-monopolistlikud meetodid. Kodanlikud agraarreformid.

Monopoolselt kõrget kasumit ja renti käsitleva marksistlik-leninliku õpetuse tähtsus proletariaadi klassivõitluse, rahvusliku vabadusliikumise ja laialdase monopolismivastase koalitsiooni loomise seisukohalt.

16. teema. Imperialismi koloniaalsüsteemi kriis ja lagunemine. Arenevate maade majanduse iseärasused

Koloniaalsüsteemi kriis ja lagunemine kui imperialismi sisevastuolude arenemise tulemus. Sotsialistliku maailmasüsteemi mõju imperialismi koloniaalsüsteemi lagunemisele.

Poliitilise sõltumatuse kättevõitmine asumaade ja poolasumaade poolt. Imperialismi positsioonide õõnestamine neis maades. Monopolide ülevõimu piiramine ja likvideerimine mõnedes asumaades ja poolasumaades.

Neokolonialism, selle olemus ja meetodid. Endiste asumaade rahvaste imperialistliku ekspluateerimise uued vormid. Neokolonialismi ideoloogia kriitika.

Majandussektorid ja tootmissuhete iseärasused vabanevad maades. Noorte rahvusriikide kaks arenemisteed. Noorte rahvusriikide mittekapitalistliku arenemise võimalikkus ja vajalikkus. Välismonopolide ülevõimu ja majandusliku mahajäämuse likvideerimise probleemid. Riigi progressiivsete sotsiaal-majanduslike abinõude osa mittekapitalistliku arenemise kindlustamisel.

Nõukogude Liidu ja teiste sotsialistlike maade igakülgne abi vabanevad maade rahvastele rahvusliku majanduse arendamisel ja nende võitluses rahvusvaheliste

monopolide ülevõimu vastu. Endiste asumaade ja sõltuvate riikide ning sotsialistlike maade majandusliku koostöö tähtsus.

17. teema. Kapitali taastootmise iseärasused tänapäeva tingimustes. Arenemise ebaühtluse suurenemine ja kapitalismi vastuolude teravnemine

Kapitalistliku taastootmise iseärasused tänapäeva tingimustes. Tootmise kasvutempo ebaühtlus vanades ja uutes tootmisharudes kaasaegse teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes. Struktuurilised muutused arenenud kapitalistlike maade majanduses. Tootmis- ja mittetootmissfääri vahekorra muutumine. Muutused kapitalimahutuste struktuuris. Tootmisvõimsuste alakoormatus. Krooniline tööpuidus. Imperialistliku parasitismi kasv.

Peamiste kapitalistlike maade siseturg käesoleval etapil. Kaasaegse teaduslik-tehnilise progressi, majanduses toimuvate struktuuriliste muutuste, kapitalistliku majanduse militariseerimise, tarbimiskrediidi ning riigi finants- ja krediidipoliitika mõju turu mahule.

Imperialistliku riigi vahelesegamine kapitalistliku taastootmise protsessi ja selle tagajärjed. Kapitalismi võimetus lahti saada oma peamistest pahedest majanduse riikliku reguleerimise abil.

Sõjajärgse perioodi majanduskriisid ja nende iseärasused. Tegurid, mis määravad ära tööstustsükli muutused (militariseerimine, kaasaegne teaduslik-tehniline progress, koloniaalsüsteemi lagunemine ning sotsialismi ja kapitalismi majanduslik võistlus). Agraarkriis sõjajärgsel perioodil. Kaasaegne raharinglus. Inflatsioon ja valuutakriis. Kapitalistliku majanduse ebastabiilsus. Kodanlike kontseptsioonide kriitika planeeritava kapitalismi küsimuses.

Kapitalismi ebaühtlase arenemise seaduse toime oma-pära käesoleval perioodil. Kapitalistlikust maailmasüsteemist rea maade väljalangemise ja koloniaalsüsteemi kokkuvarisemise mõju kapitalistlike maade arenemise ebaühtluse suurenemisele ja imperialistlike riikide vaheliste vastuolude teravnemisele.

Kapitalistliku maailmaturu arenemise vastuolud ja ise-

ärasused kapitalismi üldkriisi ajastul. Maksebilansside seisukord. Imperialismi valuutasüsteemi kriis.

Kahe maailmasüsteemi võitlus ja kaks tendentsi imperialistlike riikide vastastikustes suhetes. Imperialistlike maade arenemistempo ja jõudude vahekorra muutumine. Imperialistliku «integratsiooni» olemus, vormid ja vastuolud. Vastuolude süvenemine ja intensiivne konkurentsi-võitlus kapitalistlikus maailmas käesoleval etapil. Ameerika imperialismi agressiivne osa. Uue maailmasõja ärahoidmise võimalikkus käesoleval ajastul.

Kõigi kapitalismi vastuolude süvenemine ja sotsialistliku maailmarevolutsiooni edasiarenemise eelduste ettevalmistamine.

Kirjandus I osa kohta

Kapitalistlik tootmisviis

K. Marx, Kapital, I kd., ptk. 1, 3—7; 8 ptk. § 1, 2; ptk. 9—14; ptk. 17—22; 23. ptk., § 1—4; 24. ptk. Tallinn, 1953.

K. Marx, Kapital, II kd., 20. ptk., § 1—3; 21. ptk., § 3 (esimene näide). Tallinn, 1958.

K. Marx, Kapital, III kd., ptk. 1, 9, 38, 40, 45. Tallinn, 1962.

F. Engels, Anti-Dühring, teine osa, ptk. V—VIII. Tallinn, 1954.

F. Engels, Lisad «Kapitali» III köitele. Väärtusseadus ja kasumi-norm. K. Marx, Kapital, III kd. Tallinn, 1962.

V. I. Lenin, Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., § I, VI, VIII; II ptk., § XIII. Teosed, 3. kd.

V. I. Lenin, Karl Marx, osad «Väärtus» ja «Lisaväärtus». Teosed, 21. kd.

V. I. Lenin, Higi väljapressimise «teaduslik» süsteem. Teosed, 18. kd.

V. I. Lenin, Vaesumine kapitalistlikus ühiskonnas. Teosed, 18. kd.

V. I. Lenin, Arvude keel, Teosed, 19. kd.

V. I. Lenin, Agraarküsimus ja «Marxi arvustajad», ptk. I—II. Teosed, 5. kd.

V. I. Lenin, Uusi andmeid kapitalismi arenemisseadustest põllumajanduses, ptk. VII, VIII, XI. Teosed, 22. kd.

V. I. Lenin, Niinimetatud turgude-küsimuse kohta, osad I—III. Teosed, 1. kd.

V. I. Lenin, Veel realiseerimisteooria küsimusest. Teosed, 4. kd.

V. I. Lenin, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium. Teosed, 22. kd.

V. I. Lenin, Euroopa Ühendriikide loosungist. Teosed, 21. kd.

V. I. Lenin, Materjale partei programmi revideerimise kohta, 3., 4. ptk. Teosed, 24. kd.

V. I. Lenin, Kommunistliku Internatsionaali II kongress 19. juulist 7. augustini 1920. Ettekanne rahvusvahelisest olukorrast ja Kommunistliku Internatsionaali põhiülesannetest 19. juulil. Teosed, 31. kd.

V. I. Lenin, Ahvardav katastroof ja kuidas selle vastu võidelda. Teosed, 25. kd.

V. I. Lenin, Kommunistliku Internatsionaali III kongress 22. juunist 12. juulini 1921. Ettekanne VKP taktika kohta 5. juulil. Teosed, 32. kd.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, I osa, IV—VII. Tallinn, 1968.

Kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamise avaldus (1960. aasta november). Tallinn, 1960.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa. Tallinn, 1966.

Rahvusvahelise olukorra aktuaalsetest probleemidest ja NLKP võitlusest maailma kommunistliku liikumise monoliitsuse eest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 10. aprillil 1968. «Rahva Hää!», 11. aprillil 1968.

NLKP Keskkomitee 1968. aasta juulipleenumi otsus sotsialistlike maade kommunistlike ja töölisparteide delegatsioonide Varssavi kohtumise tulemuste kohta. «Rahva Hää!», 18. juulil 1968.

Ettevalmistustest Vladimir Iljitš Lenini 100. sünni-aastapäevaks. NLKP Keskkomitee otsus. Tallinn, 1968.

Teadusliku kommunismi rajaja. Teesid Karl Marxi 150. sünni-aastapäevaks. Tallinn, 1968.

L. I. Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, § 2, 4, 5. Tallinn, 1966.

II osa

SOTSIALISM — KOMMUNISTLIKU TOOTMISVIISI ESIMENE FAAS

18. teema. Sotsialismi tekkimise ja kujunemise majanduslikud seaduspärasused

Kommunistliku tootmisviisi tekkimise iseärasused ja arenemisetapid. Sotsialismile ülemineku ajajärk, sotsialism ja kommunismi kõrgeim faas on kommunistliku tootmisviisi seaduspärased arenemisetapid.

Osa «Sotsialism — kommunistliku tootmisviisi esimene faas» struktuur.

Kapitalismilt sotsialismile ülemineku erilise ajajärgu vajalikkus ja olemus.

Kapitalismilt sotsialismile ülemineku peamiste majanduslike seaduspärasuste üldine iseloom ja nende realiseerimise iseärasused eri maades. Proletariaadi diktatuuri osa sotsialistliku majanduse loomises.

Otsustavate tootmisvahendite võtmine töölisklassi kätte ja tootmisvahendite ühiskondliku omanduse riikliku vormi vajalikkus. Tootmise sotsialistliku ühiskonnastamise etapid, meetodid ja tempo. Riigikapitalismi kasutamine tootmise sotsialistlikuks ühiskonnastamiseks.

Ühiskondlik-majanduslikud sektorid ja klassid üleminekuajajärgul. Üleminekuajajärgu majanduse vastuolud. Kaubalis-rahaliste suhete kasutamine sotsialistliku majanduse rajamisel.

Sotsialismi materiaal-tehnilise baasi loomine kui sotsialistlike tootmissuhete võidu tingimus.

Väikekaubatootmise sotsialistlik ümberkujundamine. Tootmisalase koopereerimise vormid.

Kultuurirevolutsioon ja kvalifitseeritud tööjõu laiendatud taastootmine sotsialismile ülemineku ajajärgul.

NSV Liidu üksikute piirkondade majandusliku arenemistaseme ühtlustamine sotsialistliku ülesehitustöö protsessis. Majanduslikult mahajäänud maadel ja rahvastel on võimalik üle minna sotsialismile kapitalismistaadiumi vahele jättes. Sotsialismi maailmasüsteemi olemasolu mõju eri maade üleminekuajajärgu majandusele.

Sotsialistlike tootmissuhete kindlustamine kõigis rahvamajandusharudes. Sotsialismi saavutuste vankumatus sotsialistliku maailmasüsteemi raames.

Sotsialismile ülemineku reformistlike, revisionistlike ja dogmaatiliste «teooriate» kriitika.

19. teema. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus. Töö iseloom. Sotsialismi põhiline majandusseadus

Ühiskondliku omanduse suhted kui sotsialistlike tootmissuhete süsteem. Ühiskonnaliikmete suhted kui assotseerunud tootjate suhted. Ühiskondliku omanduse kollektiivne juhtimisvorm. Ühiskondliku omanduse riikliku vormi vajalikkus.

Tootmisvahendite ühiskondlik omandus ja selle kaks vormi. Kaks sotsialistlike ettevõtete tüüpi. Tootmiskooperaatiivide ühised jooned ja iseärasused sotsialistlikes maa-des. Üldrahvaliku omanduse juhtiv osa.

Isiklik omand ja selle majanduslik struktuur.

Töö otseselt ühiskondlik iseloom sotsialismi tingimustes. Töötajate seisundi põhjalik muutumine tootmises. Töö üldine iseloom. Õigus tööle ja selle realiseerimise majanduslikud tingimused. Töö ühiskonna ja iga tema liikme huvides.

Töötajate majanduslikud huvid. Töötajate üldrahvalike põhihuvide juhtiv osa. Sotsialistliku ühiskonna liikmete ühiskondlike ja isiklike huvide ühtsus ja erinevused.

Sotsialismi põhiline majandusseadus. Kõigi ühiskonnaliikmete majanduslikud põhihuvid — sotsialistliku tootmise objektiivselt tingitud eesmärk. Ühiskondlike vajaduste ja tootmise vastastikuse seose iseloom sotsialismi tingimustes. Põhiline majandusseadus kui ühiskondliku tootmise liikumise seadus.

Seadus, mille järgi tootmissuhted peavad vastama tootlike jõudude tasemele ja iseloomule, ning selle seaduse

toime iseärasused sotsialismi tingimustes. Majanduslike vastuolude mitteantagonistlik iseloom sotsialismi tingimustes ja nende lahendamise vormid.

Kodanlike, reformistlike, revisionistlike ja dogmaatiliste seisukohtade kriitika küsimuses, millist osa etendab tootmisvahendite ühiskondlik omandus ja milline on töö iseloom sotsialismi tingimustes.

20. teema. Sotsialistliku majanduse plaanipärane arendamine. Sotsialistliku riigi majanduslik osa

Tootmisprotsessi ühiskondliku iseloomu arenemine, töökooperatsiooni loomine rahvamajanduse ulatuses ja sotsialistliku majanduse plaanipärasuse (kooskõlastatud majandamise) objektiivne vajalikkus. Tootlike jõudude ja tootmissuhete plaanipärane arenemine sotsialismi tingimustes on sotsialismi majandusseadus.

Ühiskondlike vajaduste süsteem ja sotsialistliku tootmise proportsionaalne arendamine. Plaanipärasus ja proportsionaalsus. Proportsionaalsuse teadlik ja pidev säilitamine, sotsialismi tingimustes. Majanduslike reservide vajalikkus.

Rahvamajanduse planeerimine sotsialismi majandusseaduste teadliku kasutamise alusel.

Planeerimissüsteem sotsialistlikus ühiskonnas. Peamiste rahvamajanduslike proportsioonide tsentraliseeritud planeerimise määrav osa. Disproportsioonide tekkimise põhjused ja nende kõrvaldamise teed. Perspektiivse planeerimise tähtsus ja täiustamine. Tootmiskooperatsiooni arendamise tsentraliseeritud plaanipärase juhtimise iseärasused. Demokraatliku tsentralismi printsiip planeerimisel. Rahvamajanduse tsentraliseeritud plaanipärase juhtimise organiseerimise ühised jooned ja iseärasused sotsialistlikes maades. Planeerimise täiustamise põhisuunad sotsialistlikes maades.

Sotsialistliku riigi majanduslik osa. Majanduslikus tegevuses esinenud majandusliku voluntarismi ja subjektivismi kriitika. Sotsialismi majandusseaduste kohta kujunenud subjektivistlike ja fetišistlike vaadete kriitika ja nende toime. Demokraatliku tsentralismi printsiibi ellurakendamise ühised jooned ja iseärasused sotsialistlike maade riiklike majandusorganite ülesehituses.

Kodanlike, reformistlike, revisionistlike ja dogmaatiliste seisukohtade kriitika sotsialistliku majanduse plaanipärase arendamise küsimustes.

21. teema. Kaubalis-rahalsed suhted sotsialismi tingimustes

Kaubatootmise vajalikkus ja iseärasused sotsialismi tingimustes. Sotsialismi tingimustes esinevate kaubalis-rahaliste suhete põhjalik erinevus kapitalistliku ühiskonna kaubalis-rahalistest suhetest. Kauba- ja rahamajanduse plaanipärase organiseerimise iseärasused sotsialistlikus ühiskonnas.

Kaup ja selle omadused sotsialismi tingimustes. Ühiskondlik tarbimisväärtus kui majanduslik kategooria. Toodangu kvaliteedi tõstmise tähtsus sotsialistliku ühiskonna arenemise seisukohalt. Vahetusväärtus ja väärtus. Väärtus kui sotsialistlike tootmissuhete väljendus.

Kaubas kehastunud töö kahesugune iseloom. Abstraktse ja konkreetse töö vaheline vastuolu ja selle põhjused.

Kauba väärtuse suurus. Individuaalne ja ühiskondlikult vajalik tööaeg. Ühiskondlikult vajaliku töö kulutuste kujundamise ja alandamise plaanipärane mõjutamine. Kauba individuaalne ja ühiskondlik väärtus. Lihtne ja komplitseeritud töö. Töö intensiivsus, tööviljakus ja väärtuse suurus.

Raha ja selle olemus sotsialistlikus ühiskonnas. Raha funktsioonide iseärasused sotsialismi tingimustes. Raharingluse seadus. Raha stabiilsuse kindlustamine.

Väärtusseadus ja hind sotsialistlikus ühiskonnas ning nende mõju tootlike jõudude arenemisele ja tehnilise progressi kiirenemisele. Hinnakujundamise alused. Väärtusseaduse osa rahvamajanduslike proportsioonide plaanipärasel reguleerimisel ja kaubaringluses ning minimaalsete kulutustega maksimaalsete tulemuste saavutamises.

Dogmaatiliste kujutluste kriitika, nagu ei sobiks ühiskondlikul omandusel rajanevad kaubalis-rahalsed suhted kokku sotsialistliku plaanimajandusega. Sotsialistlike ja kapitalistlike kaubalis-rahalsi suhteid samastavate kodanlike ja revisionistlike kontseptsioonide kriitika.

22. teema. Sotsialistliku tootmise protsess

Sotsialistliku tootmise esemelised ja isikulised tegurid. Tootmisfondid ja nende sotsiaal-majanduslik olemus.

Töäjõud ja tema funktsioneerimise iseloom sotsialistlikus tootmises. Töäjõu kaubaks muutumise võimatus sotsialistlikus ühiskonnas. Tootmisvahendite ja tööjõu ühendamise iseärasused. Tootmise ja töö sotsialistlik organiseerimine. On vajalik ühiskonna kontroll iga töötaja töö-määra üle.

Töäjõu taastootmise iseloom sotsialismi tingimustes. Materiaalses tootmises töötajate elatusvahendite fond ning selle struktuur naturaalvormis ja väärtuse järgi. Põllumajandustöötajate isikliku abimajandi osa tööjõu taastootmises.

Plaanipärane tööprotsess ja väärtuskasvu protsess sotsialistlikus tootmises. Täieliku tööprodukti väärtusvormid ja elemendid. Äratarvitatud tootmisvahendite väärtuse asendamise fond. Puhasprodukti väärtus ja selle osad.

Vajaliku produkti ja lisaproducti kollektiivne omastamine töötajate poolt. Sotsialismi eesmärk ja vajaliku produkti piiride laiendamine. Lisaproducti norm ja mass. Sotsialistlike ja kapitalistlike suhete vastandlikkus seoses vajaliku ja lisaproducti tootmisega. Inimese ekspluateerimise puudumine sotsialistlikus tootmises. Töötajate seltsimeheliku koostöö ja vastastikuse abistamise suhete valitsemine töös.

Tööaeg ja selle struktuur. Tööpäev ja selle piirid sotsialismi tingimustes. Ühiskondlikult normaalne töö intensiivsus ja tööviljakus. Ühiskondliku töö viljakuse järjekindla kasvu seadus. Ühiskondliku töö viljakuse kasv kui vajaliku ja lisaproducti suurendamise ning tööpäeva lühendamise peamine tegur. Vaba aeg kui majanduslik kategooria. Töötingimused sotsialismi ajal.

Ühiskondliku töö viljakuse tõstmise teed. Ühiskondliku töö viljakus ja sotsialismi materiaali-tehniline baas.

Masinate sotsialistliku rakendamise ja masinalise suurtootmise arendamise seaduspärasused. Sotsialistlik töökooperatsioon ja selle eelised kapitalistliku töökooperatsiooniga võrreldes. Sotsialistlik töödistsipliin. Ettevõtete juhtimise meetodid.

Kaasaegne teaduslik-tehniline revolutsioon ja ühiskondliku produkti tootmise meetodite täiustamine. Teaduse

üha täielikum muutumine otseseks tootlikuks jõuks. Uue masinate süsteemi tekkimine ja kvalitatiivsed muutused tootmisvahendites. Kõigi ühiskondliku tootmise harude industriaalse taseme tõstmine.

Tootmise ja töö teaduslik organiseerimine. Kõigi töötajate kultuurilise ja tehnilise taseme tõus ning selle majanduslik tähtsus. Töötajate sotsialistliku võistluse osa tööviljakuse tõstmises.

Kodanlike, reformistlike ja revisionistlike seisukohtade kriitika sotsialistliku tootmise arenemise küsimustes.

23. teema. Töö järgi jaotamine. Ühiskondlikud tarbimisfondid

Vajaliku produkti vormid. Uue loodud produkti jaotamine produktiks enda jaoks ja produktiks ühiskonna jaoks. Tööjõukulu asendamise vormid ja tootmisest osavõtjate arenevate elutingimuste optimaalne tagamine.

Töö järgi jaotamise seadus ja selle tähtsus sotsialistliku tootmise arendamisele. Töö järgi jaotamise vormid.

Palk, selle olemus, vormid ja süsteemid. Mis on ühine ja erinev palga organiseerimises sotsialistlikes maades? Palga organiseerimise printsiibid. Palga organiseerimise tariifisüsteem ja selle täiustamine.

Tööviljakuse ja rahapalga vahekord. Reaalpalk ja seda määravad tegurid.

Töötasu olemus kolhoosides. Kolhoosnike töö tasustamise vormide arendamine ning töötasu garanteeritus ja regulaarsus. Töötasu tingimuste ühtlustamine riiklikes ettevõtetes ja kolhoosides. Kolhooside ühismajapidamisest saadavate tulude õige ühendamine kolhoosnike isiklikust abimajandist saadavate tuludega. Töötasu organiseerimise ühised jooned ja spetsiifilised iseärasused sotsialistlike maade tootmiskooperatiivides.

Ühiskondlike tarbimisfondide sotsiaal-majanduslik olemus. Ühiskondlike tarbimisfondide struktuur ja nende jaotamise vormid rahvamajanduses. Korteriprobleemi lahendamise teed ja elanikkonna elutarbete vajaduste ühiskondliku teenindamise parandamine. Ühiskondlike tarbimisfondide kujundamise ja kasutamise iseärasused sotsialistlikes riikides.

Töötajate elatustaseme näitajad sotsialismi tingimustes.

Töö järgi tasustamine on töötajate elatustaseme tõusu põhiallikas sotsialismi tingimustes. Ühiskondlike tarbimisfondide osa rahva heaolu tõstmises.

Sotsialistliku ühiskonna töötajate töötasu ja materiaalsed olukorda käsitlevate kodanlike, reformistlike ja revisionistlike teooriate kriitika.

24. teema. Akumulatsioon ja tarbimine sotsialismi tingimustes

Sotsialistliku akumulatsiooni olemus. Lisaproducti akumulereeritav osa ja tarbitav osa ning nende optimaalne vahekord. Sotsialistliku akumulatsiooni iseärasused ja eelised kapitalistliku akumulatsiooniga võrreldes.

Sotsialistliku tootmise kontsentreerimine. Teaduslik-tehniline progress ja sotsialistlik suurtootmine. Ettevõtete optimaalne suurus. Sotsialistlikud tootmiskoondised. Tootmise ühiskondliku iseloomu süvenemine tootmise edasise kontsentreerimise ja kombineerimise protsessis.

Sotsialistliku tootmise tehnilise ja orgaanilise koosseisu muutumine ning tööjõu ümberjaotamine ettevõtete ja rahvamajandusharude vahel. Muutused tootlike jõudude paigutamises ja tööjõuressursside territoriaalne ümberjaotamine.

Ühiskondliku töö viljakuse kasvu mõju akumulatsiooninormile ja akumulatsiooni kasutamise efektiivsusele. Akumulatsiooni optimaalse struktuuri kujundamine.

Natsionaalne tulu. Akumulatsiooni ja tarbimise optimaalne vahekord. Akumulatsiooninorm kui akumulereitava osa ja natsionaalse tulu suhe. Sotsialistliku akumulatsiooni seadus ja kõigi ühiskonnaliikmete heaolu järjekindla tõusu vajalikkus.

Kodanlike, reformistlike ja revisionistlike seisukohtade kriitika sotsialismi tingimustes toimuva akumulatsiooni ja tarbimise küsimustes.

25. teema. Isemajandamine. Fondide ringkäik ja käive

Sotsialistlik tootmisettevõtte kui sotsialistliku rahvamajanduse struktuuriline alglüli.

Isemajandamine kui sotsialistliku, plaanipäraselt orga-

niseeritud kaubatootmise majanduslik kategooria. Isemajandamine ja sotsialismi majandusseaduste kasutamine.

Isemajandav planeerimine üldriiklike plaaniülesannete alusel. Planeerimise iseärasused tootmiskooperatiivides.

Kogu ühiskonna huvide õige ühendamine tootmiskollektiivi ja iga töötaja huvidega. Tööstusliku tootmise majandusliku stimuleerimise vormide ja meetodite pidev kindlustamine ja täiustamine. Isemajandamise mõju teaduslik-tehnilise progressi kiirenemisele.

Isemajandamise vormid ja printsiibid. NSV Liidus ja teistes sotsialistlikes maades läbiviidava majandusreformi tähtsus täieliku isemajandamise ellurakendamisele. Isemajandamise iseärasused tootmiskooperatiivides.

Ettevõtte isemajandamise organiseerimine ja tehasesisene isemajandamine.

NSV Liidus ja teistes sotsialistlikes maades läbiviidava majandusreformi olemuse ja printsiipide kodanlike võltsijate kriitika. Dogmaatiliste, reformistlike ja revisionistlike seisukohtade kriitika sotsialistlikus ühiskonnas eksisteerivate isemajandamissuhete küsimustes.

Isemajandavate ettevõtete tootmisfondide majanduslik sisu. Fondide ringkäik ja selle staadiumid. Tootmisfondide funktsioneerimisvormid. Põhi- ja käibefondid. Ringlusfondid ja nende liikumine.

Fondide käive. Tootmisaeg ja tööperiood. Ringlemisaeg. Tootmisfondide käibekiirus ja selle majanduslik tähtsus.

Ettevõtte tootmis põhifondid, nende kasutamise parandamise teed ja majanduslik tähtsus. Põhifondide füüsiline ja moraalne kulumine, amortisatsioon, asendamine ja uuendamine. Tootmis põhifondide kasutamise näitajad. Tootmis põhifondide fonditootlikkuse tõstmise teed.

Põhi- ja käibevahendite käive. Käibefondid ja ringlusfondid. Ettevõtete käibevahendid ja nende ringlemiskiiruse näitajad. Käibevahendite käibe kiirendamise teed.

Fondide kujundamise ja käibe iseärasused tootmiskooperatiivides.

26. teema. Tootmiskulud ja hindade süsteem sotsialistlikus ühiskonnas. Ettevõtete kasum

Ühiskonna ja isemajandava ettevõtte kulud kaupade tootmisel. Ühiskondlikult vajalikud ja individuaalsed toot-

miskulud. Toodangu väärtus ja omahind. Omahinna struktuur ja selle alandamise tegurid.

Puhastulu ja selle vormid. Riigi tsentraliseeritud puhastulu. Kasum, selle olemus ja osa sotsialistlikus tootmises. Rentaabluse näitaja kui kasumi suhe põhifondide ja käibevahenditega ning selle majanduslik tähtsus. Ühiskondliku ja individuaalse tööviljakuse erinevus ning lisakasumi kujunemine.

Kasumi jagunemine riigi ja isemajandava ettevõtte vahel. Tasu põhifondide ja käibevahendite eest ning selle majanduslik loomus. Fondimaksu osa tootmise efektiivsuse tõstmises ning ühiskonna ja ettevõtte vaheliste isemajandamissuhete tugevdamises.

Ettevõtte puhastulu, selle jaotamine ja kasutamine. Tootmise arendamise fondi moodustamine ja selle osa individuaalses laiendatud taastootmises. Ettevõtete ergutusfondid, nende moodustamise ja jaotamise printsiibid. Kasumi ja ergutusfondide osa tootmiskollektiivide materiaalse huvi tõstmises, üldrahvalike, kollektiivsete ja isiklike majanduslike huvide õiges ühendamises.

Kodanlike, reformistlike ja dogmaatiliste teooriate kriitika sotsialistlikus ühiskonnas esineva kasumi loomuse ja osa küsimustes.

Hind ja selle funktsioonid sotsialistlikus majanduses. Hindade struktuur. Hinna osa ühiskonna puhastulu jaotamises ja ümberjaotamises. Hind ja ühiskondliku tootmise efektiivsus.

Hindade süsteem. Ettevõtte hulgihind. Tootmisharu hulgihind. Hulgi- ja jaehinnad. Tootmisvahendite ja tarbesemete hindade vahekord.

Toodete hindade vajalik tase, mis tagab normaalselt töötavatele ettevõtetele tootmiskulude asendamise ja kasumi. Ühiskondlikult vajalikud tootmiskulud ja hind. Hinna osa toodangu kvaliteedi tõstmises, uue tehnika kasutuselevõtmises ja progressiivsete tootmisharude arendamises.

Hindade alandamise seaduspärasused ja objektiivsed tingimused. Nõudmise ja pakkumise mõju hindade dünaamikale. Hindade plaaniline stabiilsus ja paindlikkus. Hindade täiustamise probleem seoses üleminekuga ühiskondliku tootmise juhtimise uutele majanduslikele meetoditele. Hinnakujundamise iseärasused eri sotsialistlikes maades.

Kodanlike, reformistlike, revisionistlike ja dogmaatiliste seisukohtade kriitika sotsialismi tingimustes valitseva hinnakujundamise küsimustes.

27. teema. Isemajandamise iseärasused sotsialistlikes põllumajandusettevõtetes. Diferentsiaalrent

Sotsialistlikud agraarsuhted. Agraarsuhete ühised jooned ja iseärasused sotsialistlikes maades.

Majandusliku ja loodusliku taastootmisprotsessi vastastikune seos põllumajanduses. Majanduslike tegurite juhtiv osa põllumajandusliku tootmise arendamises. Rendi suhted sotsialismi tingimustes. Maaeraomanduse monopoli kaotamine ja absoluutse rendi likvideerimine. Diferentsiaalrendi tekkimise põhjused, tingimused ja allikad sotsialismi tingimustes. Diferentsiaalrent I ja selle jaotamine.

Põllumajandusliku tootmise intensiivistamine ja diferentsiaalrent II. Maa majanduslik hindamine (maakadaster). Majanduslik mullaviljakus ja selle tõstmise tegurid. Maaviljeluskultuuri tõstmine ja maaparandustööd on põllumajandusliku tootmise kasvu tähtis tingimus. Diferentsiaalrendi II jaotamine. Diferentsiaalrendi II osa põllumajandusliku tootmise arendamises ja täiustamises ning töötajate heaolu tõstmises. Põllumajanduse tehnilise varustatuse taseme tõstmine tööstuse tasemele. Kolhoositootmise planeerimise iseärasused.

Täieliku isemajandamise kindlustamine põllumajandusettevõtetes. Toodangu omahind ja põllumajandusettevõtete rentaablus.

Põllumajandussaaduste hindade kujundamise iseärasused. Põllumajandussaaduste riiklikud kokkuostuhinnad. Varumishinnad ja põllumajandussaaduste tootmise kulude asendamine. Hinnad ja üleplaaniilise kokkuostu stimuleerimine.

Põllumajandusettevõtete majandamise ja rentaabluse tõstmise ühetaoliste majanduslike tingimuste loomine.

Kodanlike ja revisionistlike seisukohtade kriitika sotsialismi tingimustes valitsevate agraarsuhete ja diferentsiaalrendi küsimustes.

28. teema. Kaubaringlus

Kaubaringluse sotsiaal-majanduslik olemus, sfäär ja vormid sotsialismi tingimustes.

Sotsialistliku tootmise kaupade turg ja selle plaani-pärane reguleerimine väärtusseaduse alusel. Tootmisvahendite ringlemine. Järkjärguline üleminek materiaaltehnoloogilistelt varustamiselt tootmisvahendite hulgikaubandusele.

Linna ja maa vaheline kaubaringlus. Põllumajandussaaduste riiklik kokkuost.

Rahvatarbeesemetega kauplemise vormid. Riiklik ja koöperatiivkaubandus. Riigi plaani-pärane mõju isiklikus abimajandis toodetud kaupade hindadele. Hulgi- ja jae-kaubandus. Ühiskondliku toitlustamise arendamine.

Ringluskulud, nende liigid ja vähendamise teed. Kaubandusorganisatsioonide kasum ja selle allikad. Jaehinnad. Jaehindade struktuur ja nende alandamise tegurid.

Kaupade nõudmine ja pakkumine sotsialismi tingimustes, nende vastavuse reguleerimise meetodid. Kaubanduse mõju tootmisele ja tarbimisele.

Kaubaringluse vormide ja organiseerimise iseärasused sotsialistlikes maades.

Väliskaubanduse monopol. Väliskaubanduse majanduslik efektiivsus ja selle tõstmise teed. Väliskaubanduse mõju sotsialistlike maade tootmise proportsioonidele ja efektiivsusele.

29. teema. Rahandus, krediit ja raharinglus

Sotsialistliku rahanduse olemus ja osatähtsus. Sotsialistliku ühiskonna rahanduse iseärasused ja eelised kapitalistliku ühiskonna rahandusega võrreldes. Riigieelarve. Sotsialistliku riigi eelarve tulud ja kulud. Elanikkonnalt võetavate maksude vähendamine ja kaotamine.

Krediidi ja krediidisüsteemi olemus sotsialismi tingimustes. Sotsialistliku krediidi funktsioonid. Krediidi vormid ja sotsialistlike ettevõtete krediteerimise printsiibid. Krediit sotsialistlike ettevõtete majandusliku juhtimise majanduslike meetodite ulatusliku rakendamise tingimustes. Krediidi osa suurenemine kontrollimises rublaga riiklike ettevõtete isemajandamissuhete üle. Tootmiskoöperatiivide krediteerimise laiendamine.

Pangad ja nende osa sotsialistlikus majanduses. Panga- kasum ja selle allikad. Pankade osa suurenemine sotsia- listlike ettevõtete juhtimise ning toodangu valmistamise ja realiseerimise kontrollimise majanduslike meetodite aren- damisel.

Sotsialistlike ettevõtete sularahata arveldused ja raha- ringlus. Sularahata ja rahaliste arvelduste vormid. Raha- ringluse planeerimine ja reguleerimine. Raharingluse pla- neerimise edasine täiustamine ja rubla ostujõu suurenda- mine kommunismi ehitamise perioodil.

30. teema. Sotsialistlik laiendatud taastootmine

Sotsialistliku laiendatud taastootmise olemus. Mate- riaalsete hüvede, tööjõu ja tootmissuhete taastootmise protsessi ühtsus. Sotsialistliku laiendatud taastootmise printsipiaalsed erinevused kapitalistlikust taastootmisest. Kiire ja stabiilne tempo on laiendatud sotsialistliku taas- tootmise seaduspärasus.

Natsionaalne rikkus, selle koosseis ja kasvu põhiallikad. Ühiskondlik koguprodukt ja selle koostisosad. Ühis- kondliku koguprodukti naturaalsed ja väärtusvormid. Lõpp- produkt. Rahvamajanduse struktuur ja sotsialistliku taastootmise proportsioonid. Ühiskondliku tootmise kaks alajaotust. Ühiskondliku koguprodukti realiseerimine. Ühis- kondliku koguprodukti osade asendamine naturaalsel vormil ja väärtuse järgi. Tarbeesemete tootmisega võrreldes toot- misvahendite tootmise ülekaaluka kasvu seadus. Nende kahe alajaotuse arenemistempe muutumine. Rahvamajan- duse ja selle harude struktuuri dünaamilisus ning opti- maalsus kaasaegse teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingi- mustes. Sotsialistliku tootmise efektiivsuse tõstmine ja proportsioonide muutmine.

Sotsialistliku ühiskonna natsionaalne tulu ja selle kasvu tegurid. Materiaalse tootmise sfäär ja mittetootmis- sfäär. Elanikkonna teenindamise kvaliteedi parandamise ja selle sfääri laiendamise vajalikkus. Natsionaalse tulu jaotamine ja ümberjaotamine. Riigieelarve osa natsio- naalse tulu jaotamises, ümberjaotamises ja plaanipärasel kasutamises.

Akumulatsioonifond. Sotsialistlik akumulatsioon ja kapitaalvahetused. Kapitaalvahetuste struktuur ja selle

parandamise teed. Kapitaal mahutuste majandusliku efektiivsuse tõstmise põhitingimused.

Tootlike jõudude ratsionaalse paigutamise sotsialistlikud printsiibid, majanduslikult põhjendatud territoriaalsete proportsioonide loomine rahvamajanduse arendamisel. Looduslike ja tööjõuresursside kasutamise majanduslik efektiivsus. Majanduse kompleksne arendamine majanduspiirkondades. Liiduvabariikide majanduslike sidemete tugevdamine ja vastastikuse abistamise intensiivistamine, nende majandusliku arenemistaseme ühtlustamine.

Tarbimisfond ja selle koostiselemendid. Elanikkonna tarbimise ratsionaalse struktuuri arendamine.

Tööjõu laiendatud taastootmine. Tööjõu arvulise koosseisu kasv ja töövõimelise elanikkonna täieliku rakendatuse kindlustamine. Kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamise ja jaotamise süsteem.

Sotsialistlik rahvastusseadus. Elanikkonna sotsiaalse struktuuri muutumine taastootmise käigus.

Rahvamajanduslike proportsioonide kujundamise ja muutmise plaanilised meetodid. Plaanilised normatiivid. Bilansimeetod. Rahvamajanduse bilanss. Elektronarvutus tehnika kasutamine optimaalse proportsionaalsuse tagamiseks.

Sotsialismi tingimustes toimuva taastootmise revisio-nistlike ja dogmaatiliste teooriate kriitika.

31. teema. Sotsialismi kommunismiks ümberkasvamise majanduslikud seaduspärasused

Sotsialistliku ja kommunistliku majanduse ühised jooned ja iseärasused. Majandusseadused, mis toimivad kõigil kommunistliku tootmisviisi arenemisetappidel. Sotsialismi kommunismiks ümberkasvamise majanduslikud seaduspärasused.

Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomine on üleminek ühiskonna tootlike jõudude uuele arenemisastmele. Kommunismi materiaal-tehnilise baasi rajamise põhisuund. Tööviljakuse tõstmise tähtsus kommunistliku tootmisviisi kõrgemale faasile ülemineku majanduslike eelduste kindlustamise seisukohalt.

Kommunismi materiaal-tehnilise baasi loomise ja sotsialistliku omanduse kommunistlikuks omanduseks

ümberkasvamise protsessi vastastikune seos. Sotsialistliku ühiskondliku omanduse kahe vormi lähendamise teed ning linna ja maa sotsiaalsete ja klassierinevuste järkjärguline kaotamine.

Töö iseloomu ja organiseerimise muutumine. Sotsialistliku töökooperatsiooni arendamine. Tööjaotuse iseloomu muutumine ühiskonnas. Töö muutumise seaduse toime ja isiksuse igakülgne arenemine. Töötajate kultuurilise ja tehnilise taseme järjekindel tõus. Vaimse ja füüsilise töö oluliste erinevuste järkjärguline kaotamine kommunistliku ühiskonna ehitamise perioodil.

Töötajate vaba aja pikendamise teed. Vaba aja pikendamise tähtsus tootmise alal töötajate igakülgsele arenemisele ja nende kultuuriliste vajaduste rahuldamisele.

Sotsialistliku töö ümberkasvamine kommunistlikuks tööks. Võistluse ja kommunistliku töö liikumise arendamine. Töö esimeseks eluvajaduseks muutumise majanduslike tingimuste loomine.

Materiaalse huvitatuse printsiibi tähtsus kommunistliku ühiskonna ehitamise perioodil. Töö järgi tasustamine on NSV Liidu töötajate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamise põhiallikas kommunismi ehitamise perioodil. Materiaalsete ja moraalsete tööstiimulite ühendamine kommunismi ehitamise perioodil.

Ühiskondlike tarbimisfondide laiendamine kommunismi ehitamise perioodil.

Maa- ja linnaelanikkonna elatustaseme lähendamine, kusjuures ühtaegu tõuseb üldse töötajate elatustase.

Kommunistlikule vajaduste järgi jaotamise süsteemile ülemineku majanduslikud alused. Kommunistliku külluse loomine ja rahva heaolu tõus.

Kaubalis-rahaliste suhete kasutamine kommunismi ehitamise perioodil. Kogu ühiskondliku majanduse plaani-pärase organiseerimise kõrgema astme järkjärguline kujunemine.

Sotsialistliku riigi majanduslike funktsioonide kommunistliku omavalitsuse majanduslikeks funktsioonideks ümberkasvamise seaduspärasused.

Kodanlike, revisionistlike ja dogmaatiliste seisukohtade kriitika kommunistliku majanduse rajamise küsimustes.

32. teema. Sotsialismi maailmasüsteemi arenemise majanduslikud seaduspärasused

Sotsialistliku maailmamajanduse süsteemi tekkimise seaduspärane iseloom. Sotsialistliku maailmasüsteemi majandussuhete olemus. Kõigi maade ühiste jõupingutuste ja tiheda liidu majanduslik vajadus sotsialismi ja kommunismi ehitamisel. Sotsialistliku maailmamajanduse süsteemi ühised jooned ja selle eelised kapitalistliku maailmamajanduse süsteemiga võrreldes.

Sotsialistliku maailmasüsteemi arenemise seaduspärasused. Majandusseaduste toime iseärasused sotsialismi maailmasüsteemis. Sotsialistlike maade majandusliku arenemistaseme ühtlustumine. Sotsialismi maailmasüsteemi arenemisetapid.

Rahvusvahelise sotsialistliku tööjaotuse olemus ja plaanipärase arendamise printsiibid. Rahvusvahelise sotsialistliku tööjaotuse erinevused ja eelised kapitalistliku tööjaotusega võrreldes. Rahvusvahelise sotsialistliku tööjaotuse ja töökooperatsiooni osa sotsialistlike maade materiaalse, rahaliste ja tööjõuressursside ratsionaalse ja efektiivse kasutamise kindlustamisel. Tootmise spetsialiseerimise vormid sotsialistlikus maailmamajanduse süsteemis. Rahvusliku majanduse efektiivse arendamise ühendamine kogu sotsialistliku maailmasüsteemi arendamisega. Rahvusvahelise sotsialistliku tööjaotuse majanduslik efektiivsus.

Kodanlike, revisionistlike ja dogmaatiliste seisukohtade kriitika sotsialistliku maailmamajanduse süsteemi olemuse ja arenemise seaduspärasuste küsimustes.

Sotsialistlike maade majandusliku koostöö ja vastastikuse abistamise põhivormid. Rahvamajandusplaanide vabatahtlik koordineerimine. Vastastikuse Majandusliku Abistamise Nõukogu ja selle osa majandusliku koostöö plaanipärasel organiseerimises.

Sotsialistlike maade tootmise spetsialiseerimine ja koopereerimine. Suurte rahvusvaheliste sotsialistlike ettevõtete ühine ehitamine. Teaduse ja tehnika saavutuste ning eesrindlike tootmistehniliste kogemuste vastastikuse vahetamise protsess. Tähtsate teaduslike probleemide kollektiivne läbitöötamine. Koostöö teadusliku kaadri ja rahvamajanduse spetsialistide ettevalmistamisel.

Maailma sotsialistlik kaubavahetus ja selle alused. Sotsialistlike maade vastastikuste krediidisuhete süsteem.

Rahvuslike majanduste lähendamise protsess ja selle ajalooline tähtsus.

Kodanlike, revisionistlike ja dogmaatiliste seisukohtade kriitika sotsialistlike maade majandusliku koostöö küsimustes.

Sotsialistliku ja kapitalistliku maailmasüsteemi majandusliku võistluse olemus ja etapid.

Sotsialismi maailmasüsteemi maade üleolek arenemistempo alal. Sotsialistlike riikide majandusliku potentsiaali kasv ja kahe maailmasüsteemi majandusliku võimsuse vahekorra muutumine.

Sotsialistlike ja kapitalistlike maade majanduslikud sidemed. Sotsialistlike ja kapitalistlike maade väliskaubandus. Sotsialistlike maade konkurentsivõime suuremine maailmaturul. Sotsialistlike maade ja arenevate maade majanduslikud sidemed.

Sotsialismi võidud majanduslikus võistluses kapitalismiga ja nende mõju ülemaailmse revolutsioonilise protsessi kiirenemisele. Kommunistliku tootmisviisi võidu paratamatus ülemaailmses ulatuses.

Reformismi, revisionismi ja dogmatismi kriitika sotsialistliku ja kapitalistliku maailmamajanduse süsteemi majandusliku võistluse küsimustes.

Kirjandus II osa kohta

Sotsialism — kommunistliku tootmisviisi esimene faas

K. Marx, Gotha programmi kriitika, I osa, 3. punkt; IV osa. Tallinn, 1957.

F. Engels, Anti-Dühring, kolmas osa. Tallinn, 1954.

V. I. Lenin, Riik ja revolutsioon, V ptk. Teosed, 25. kd.

V. I. Lenin, Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded. Teosed, 27. kd.

V. I. Lenin, Majandus ja poliitika proletariaadi diktatuuri ajajärgul. Teosed, 30. kd.

V. I. Lenin, Kooperatsioonist. Teosed, 33. kd.

V. I. Lenin, «Pahempoolsuse» lastehaigus kommunismis. Teosed, 31. kd.

V. I. Lenin, Teaduslik-tehniliste tööde plaani visand. Teosed, 27. kd.

V. I. Lenin, Venemaa Sotsiaaldemokraatliku Töölispartei programmi projekt. Teosed, 6. kd.

- V. I. Lenin, Uhtsest majandusplaanist. Teosed, 32. kd.
 V. I. Lenin, Kuidas organiseerida võitlust? Teosed, 26. kd.
 V. I. Lenin, Põlise elulaadi purustamiselt uue loomisele. Teosed, 30. kd.
 V. I. Lenin, Töödistsipliinist. Teosed, 30. kd.
 V. I. Lenin, Toitlusmaksust. Teosed, 32. kd.
 V. I. Lenin, Kulla tähendusest nüüd ja pärast sotsialismi täielikku võitu. Teosed, 33. kd.
 V. I. Lenin, Suur algatus. Teosed, 29. kd.
 Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, I osa, II; II osa, I, II, VI. Tallinn, 1968.
 Moskvas 14.—16. novembril 1957. aastal toimunud sotsialistlike maade kommunistlike parteide ja töölisparteide esindajate nõupidamise deklaratsioon. Rahumanifest. Tallinn, 1957.
 NLKP XX, XXII ja XXIII kongressi resolutsioonid NLKP Keskkomitee aruande põhjal.
 NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise pakilistest abinõudest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 26. märtsil 1965. aastal. Tallinn, 1965.
 Tööstuse juhtimise parandamisest, planeerimise täiustamisest ja tööstusliku tootmise majandusliku stimuleerimise intensiivistamisest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 29. septembril 1965. Tallinn, 1965.
 NLKP XXIII kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1966—1970) plaani kohta. Tallinn, 1966.
 Maaparanduse laialdasest arendamisest teravilja ning muude põllukultuuride suurte ja stabiilsete saakide kogumiseks. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 27. mail 1966. «Rahva Hää!», 29. mail 1966.
 50 aastat Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni. NLKP Keskkomitee teesid. Tallinn, 1967.
 Nõukogude rahva elujärje edasise tõstmise abinõudest. NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus 26. septembrist 1967. «Rahva Hää!», 27. septembril 1967.
 Rahvusvahelise olukorra aktuaalsetest probleemidest ja NLKP võitlusest maailma kommunistliku liikumise monoliitsuse eest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, vastu võetud 10. aprillil 1968. «Rahva Hää!», 11. aprillil 1968.
 NLKP Keskkomitee 1968. aasta juulipleenumi otsus sotsialistlike maade kommunistlike ja töölisparteide delegatsioonide Varsavi kohtumise tulemuste kohta. «Rahva Hää!», 18. juulil 1968.
 Ettevalmistustest Vladimir Iljitš Lenini 100. sünni-aastapäevaks. NLKP Keskkomitee otsus. Tallinn, 1968.
 Teadusliku kommunismi rajaja. Teesid Karl Marxi 150. sünni-aastapäevaks. Tallinn, 1968.
 L. I. Brežnev, NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise pakilistest abinõudest. Ettekanne NLKP Keskkomitee pleenumil 24. märtsil 1965. Tallinn, 1965.
 L. I. Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, § 1, II osa; III osa. Tallinn, 1966.
 L. I. Brežnev, Viiskümmend aastat sotsialismi suuri võite. Ettekanne ja lõppsõna NLKP Keskkomitees NSV Liidu Ülemnõukogu ja

Vene NFSV Ülemnõukogu ühisel pidulikul koosolekul Kremli Kongresside Palees 3.—4. novembril 1967. aastal. Tallinn, 1967.

L. I. Brežnev, NLKP XXIII kongressi ja NLKP Keskkomitee pleenumite põllumajandusalaste otsuste täitmise käigust. Ettekanne NLKP Keskkomitee pleenumil 30. oktoobril 1968. Tallinn, 1968.

A. N. Kossõgin, Tööstuse juhtimise parandamisest, planeerimisest, täiustamisest ja tööstusliku tootmise majandusliku stimuleerimisest intensiivistamisest. Ettekanne NLKP Keskkomitee pleenumil 27. septembril 1965. Tallinn, 1965.

A. N. Kossõgin, NLKP XXIII kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viie aasta (1966—1970) plaani kohta, Tallinn, 1966.

Poliitilise ökonomia kursuse näidistunniplaan

(100 ja 140 tundi)

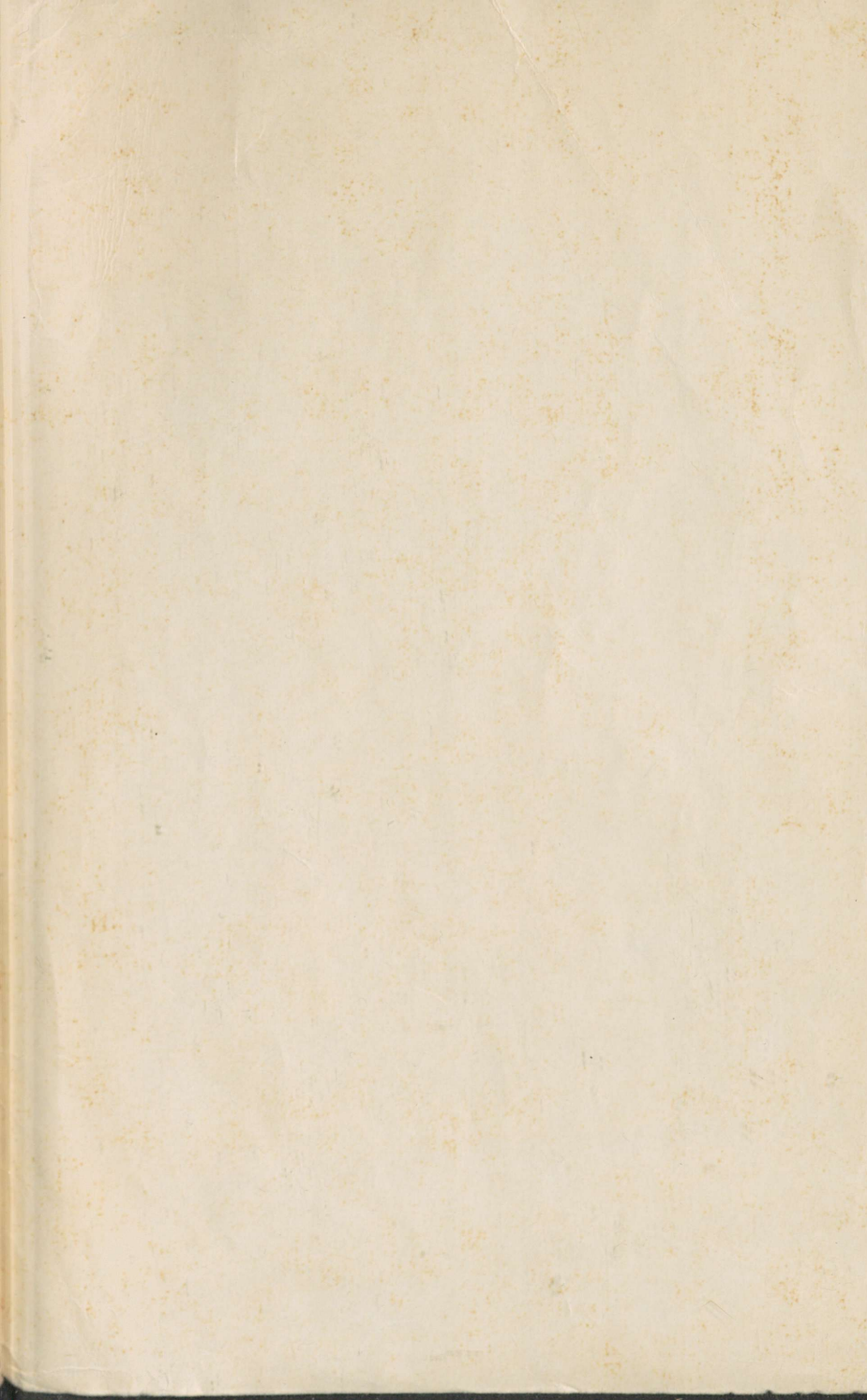
Teemade nimetused	Tundide arv 100-tunnilise programmi järgi		Tundide arv 140-tunnilise programmi järgi	
	loen- gud	semi- narid	loen- gud	semi- narid
1	2	3	4	5
1. Poliitilise ökonomia aine ja meetod	2	2	2	2
2. Kapitalismieelsed tootmisviisid	—	—	2	—
I o s a				
Kapitalistlik tootmisviis	22	22	30	32
Kapitalistliku tootmisviisi üldised alused	12	12	18	18
3. Kapitalismi arenemisstaadiumid. Kaubatootmine. Raha	—	—	—	—
4. Kapital ja lisaväärtus. Kapitalismi põhiline majandusseadus	—	—	—	—
5. Palk kapitalismi tingimustes	—	—	—	—
6. Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus	—	—	—	—
7. Kapitali ringkäik ja käive	—	—	—	—
8. Kasum ja tootmishind	—	—	—	—
9. Kaubanduskapital ja kaubanduslik kasum. Laenukapital ja laenuprotsent	—	—	—	—
10. Maarent. Kapitalismi arenemine põllumajanduses	—	—	—	—
11. Ühiskondliku kapitali taastootmine. Majanduskriisid	—	—	—	—
Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium	10	10	12	14
<i>A. Monopolistliku kapitalismi seaduspärasused</i>	4	4	4	6
12. Imperialismi põhitunnused	—	—	—	—
13. Imperialismi ajalooline koht	—	—	—	—
<i>B. Maailma kapitalismi kriis</i>	6	6	8	8
14. Kapitalismi üldkriisi olemus. Maailma lõhenemine kaheks ühiskondlik-majanduslikuks süsteemiks ja nende vaheline võitlus	—	—	—	—
15. Riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemine	—	—	—	—
16. Imperialismi koloniaalsüsteemi kriis ja lagunemine. Arenevate maade majanduse iseärasused	—	—	—	—

1	2	3	4	5
17. Kapitali taastootmise iseärasused tänapäeva tingimustes. Arenemise ebaühtluse suurenemine ja kapitalismi vastuolude teravnemine	—	—	—	—
II osa				
Sotsialism — kommunistliku tootmisviisi esimene faas	26	26	36	36
18. Sotsialismi tekkimise ja kujunemise majanduslikud seaduspärasused	—	—	—	—
19. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus. Töö iseloom. Sotsialismi põhiline majandusseadus	—	—	—	—
20. Sotsialistliku majanduse plaanipärane arendamine. Sotsialistliku riigi majanduslik osa	—	—	—	—
21. Kaubalis-rahalisel suhtel sotsialismi tingimustes	—	—	—	—
22. Sotsialistliku tootmise protsess	—	—	—	—
23. Töö järgi jaotamine. Ühiskondlikud tarbimisfondid	—	—	—	—
24. Akumulatsioon ja tarbimine sotsialismi tingimustes	—	—	—	—
25. Isemajandamine. Fondide ringkäik ja käive	—	—	—	—
26. Tootmiskulud ja hindade süsteem sotsialistlikus ühiskonnas. Ettevõtete kasum	—	—	—	—
27. Isemajandamise iseärasused sotsialistlikes põllumajandusettevõtetes. Diferentsiaalrent	—	—	—	—
28. Kaubarõnglus	—	—	—	—
29. Rahandus, krediit ja raharinglus	—	—	—	—
30. Sotsialistlik laiendatud taastootmine	—	—	—	—
31. Sotsialismi kommunismiks ümberkasvamise majanduslikud seaduspärasused	—	—	—	—
32. Sotsialismi maailmasüsteemi arenemise majanduslikud seaduspärasused	—	—	—	—
Kokku	50	50	70	70

ПРОГРАММА КУРСА ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭКОНОМИИ ДЛЯ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ (100 и 140 часов). На эстонском языке. Издательство «Ээсти Раамат», Таллин, Пярнуское шоссе, 10.

Toimetaja T. Tender. Kunstiline toimetaja S. Stern. Tehniline toimetaja H. Kruustee. Korrektorid L. Golberg ja M. Amon.

Laduda antud 3. VIII 1970. Trükkida antud 27. VIII 1970. Paber 54×84/16. Trükipaber nr. 2 — Kohila Paberivabrik. Trükipoognaid 2,5. Tingtrükipoognaid 2,1. Arvestuspooznaid 2,19. Trükiarv 5000. Tellimise nr. 4413. Trükkikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2. Hind 6 kop.

6 kop.

A-

30839

77 624

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00494887 5